

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

De Admonitore vel Instructore. cap. 19.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

patio conquirendi res, ac mentem sollicitudo, & cura defatigarit: ex quo fit, vt nequeant expedite pronunciare, non dominari voci; non obtinere in dicendo libertatem; non excitare affectus, dum totum ingenium idque fessum occupant ne desit eis materia, ne memoria fluctuet, ne hæreant inter dicendum, quæ difficultas ex parte abesset si facilius potuissent declamationem comparare.

Quinto vt hæc priuatæ cõciones cum fructu instituuntur, oportet præfici virum iudicio acrem, & in hac facultate quantum fieri potest peritum, præsertim vt ceteri habeant ei fidem, seque admoneri facile ab eo patiantur, isque non defungendi muneris causa, sed serid hoc magisterium exequatur. Semper adit cum declamatur, & singula diligenter aduertat, non solum si quid in doctrina erratum sit, sed etiam in rerum inuentione, argumentorum vi, num certum quidpiam fuerit dicenti propositum, ad quod persuadendum, veluti ad scopum tota eius dictio ferretur, quæ fuerit forma, & ordo; An aliquem affectum suo loco excitauerit, an vsus sit amplificationibus ad res suo loco commendandas, an pronuntiatio, & vox sit familiaris, an loquatur ex animo, & cum pondere, an cum feruore spiritus; Rursum in prudentia quam consideratus in verbis, ac rebus; quam grauis in actione, & gestibus fuerit; Hæc, & alia obseruabit accuratus præfectus, & prudenter, vt cuiusq; facultas feret, (qua non omnes omnia possunt) monebit. Ac videretur vtile, vt monitus, post aliquod tempus nouam conuentionem haberet, in qua conaretur notata in priore, vitia emendare. Sexto inter declamatores, qui propediem sunt in publicum prodituri, essent frequentius exercendi. Rara enim declamatio bis, terue in anno parere consuetudinem; corrigere vitia, inducere, & confirmare quæ recta sunt nequit. Quod si frequens adhiberetur domi exercitatio, & liberalis, & seriam commonitio, non interdum, (quod fit) etiam muliercula vitia viderent.

Admonitor aliquis præficiendus.

De Admonitore vel Instructore. Cap. XIX.

DE monitore hæc præterea dixerim, si in artibus ac muneribus ceteris planè in hoc maximè, & vtile, & necessariū esse credimus ducem, ac monitorem. Multa sunt hic, & gratia, quæ peritorum iudicio, & prudentum consilio indigent, cum nemo possit esse sui bonus Index, suum enim cuique pul-

Quam necessarius admonitor.

M 2 chrum,

chrum, & hæc tota facultas ad alienas sit fingenda, & accomodanda voluntates, vt ad Dei gloriam fructus, qui ex ea speratur, existat. Qui ergo Prædicatoris Evangelici obitum sunt munus, antequam luci se, arenæque committant, habeant aliquem integrum, & candidum virum iudicio, & vsu, si fieri potest, in hac facultate præstantem, à quo in omnibus, quæ ei videbuntur, admoneantur, corriganturque fideliter. Si in nobis (inquit Tullius) vsus non sit, ei nos tradamus imbuendos, quo duce peruenire possimus, ad ea quæ ipse vsu didicit. Quæ tam vim habeat hæc institutio, in adolescentibus apparet, ac pueris, quos videmus in scholis, cum aliquid sunt dicturi, vel prosa, vel carmine, quamvis initio maximè essent absurdi, ali-quandiu tamen exercitatos eò perducunt, vt cum decoro, ac venustate pronuncient. Quidni etiam in Concionatore id locum habiturum speremus? cui quamvis ætas fortè non ita tractabilis, tamen iudicij tantò plus adest.

Cic. 2. de Orat.

Etiã in publicis concionibus habendus ad monitor.

Homil. de fer. repreh. initio.

Epist. 75. ad Episcopum Auxili.

Habetur 24. q. 3. c. si habes.

Adde etiam, vt non in priuatis modò exercitationibus, sed etiam vbi iam in publicum suggestum prodijt, Admonitore habeat, cui confidat, à quo sapienter, ac sincerè moneatur, quid in ipso sit, quod vel aures, vel oculos auditorum offendet, quem ipse sua spontè adeat, ostendatque sibi quicquid ab eo acceperit fore gratissimum, & amanter cum actione gratiarum, quod notarit excipiat. D. Chrysostomus gratias agit quidam, à quò monitus fuerat, quod eius exordia proluxa essent: Eximius ille Ecclesiæ Doctor Augustinus, non minus humilitate præstans, quam sapientia de se dicit: Ego adsum, sed nex à iuene Episcopo, ego Episcopus tot annorum à Collega nondum anniculo paratus sum discere. Et addit: Nullus Episcopus propter opprobrium senectutis, vel nobilitatem generis à paruulis, si quid est utilitatis, vel salutis, inquirere negat.] Egregia item sunt Augustini eiusdem verba lib. 7. de Trinit. cap. 2. & 3. nec pigebit me, (ait) sicubi hæsito, quæres, nec pudebit, sicubi erro, discere. proinde quisquis hæc legit, vbi pariter certus est, pergat mecum, vbi pariter hæsitat, quærat mecum, vbi errorem suum agnoscit, redeat ad me, vbi mecum, reuocet me] Et planè magna correctione dignus est, qui correctionem non amat, nec magna spes de eius emendatione potest haberi, qui amicum correctorem non diligit. Nulla ars sine magistro, ac duce addiscitur. Imo solent in alijs artibus gloriari homines, quod nobiles magistros nacti sint, & tamen aliqui putant se natos Concionatores, cum etiam quidam

dam dixerit. Poeta nascitur. Orator fit. Quod D. Hieronymus de intelligentia scripturarum ait aptissime in Concionatores quadrat. sine monitore securos, cum tamen certum sit in qualibet arte neminem sine praeiio, ac monstrante semitam posse ingredi. De ipsa Declamatione haecenus; Ipse autem Vfus verè concionandi in publicis templis, & Experientia sicut in omni arte necessaria est; nemo enim repente fit summus: & maxime in oratoria facultate; Aliter enim noui Concionatores, sicut & medici; Aliter iidem, postquam longa exercitatione, edocti sunt exequuntur id munus, modò in omnibus diligentiam voluerint adhibere, quam vltimo loco inter exercitationes supra nominauimus.

Denique cum haecenus de paranda rerum scientia, & exercitamentis ad bene dicendum actum sit, placet adijcere saluberrima quaedam praecepta, quae Egregius & verè Angelicus Doctor Thomas roganti cuidam, vt modum doceret, in studiorum progressu, seruandum, quo ad perfectionem scientiae perueniret, praescripsit, & videntur mihi breuia quaedam, certissimaque decreta similia praestantissimi medici Aphorismis. Haec est inquit monitio mea, & instructio tua. Tardiloquum te esse iubeo: Conscientiae puritatem amplectere: Orationi vacare non desinas: Cellam frequenter diligas, si vis ad cellam vinariam introduci. Omnibus te amabilem exhibe: Nihil quaere penitus de factis aliorum; Nemini te multum familiarem ostendas; quia nimia familiaritas parit contemptum; & subtractionis à studio materiam subministrat; Discursus super omnia fugias: Sanctorum, & bonorum imitari vestigia, non omitas; Non respicias à quo audias, sed quicquid boni dicatur, memoriae commenda: Ea quae legis, & audis, fac vt intelligas: De dubijs te certifies, & quicquid poteris in armariolo mentis reponere satagè: Altiora te, ne quaesieris; Haec si sectatus fueris, ad id attingere poteris, quod affectas.

Epist. ad Paulinũ .

Vfus Concionandi.

D. Thomae consilia ad scientiam acquirendam.

D. Thomae in op.

Exemplar Concionatorum Paulus, & erga eũ Deuotio. Cap. XX.

SIt haec postrema huius primae partis obseruatio, eamque veluti regium signum notet, & imprimat. Omnium ornamentorum, quae Christiano Oratori necessaria numerauimus, in aliqua perfectissima imagine proponamus exemplum.

Quem autem nisi Doctorem gentium eligamus, qui est electus à Deo, vt Christi nomen coram gentibus, & Regibus, & filijs